

ADMINISTRATION
Rue Maarad
BEYROUTH «Liban»
DIRECTEUR-PROPRIÉTAIRE
J. ADJEMIAN

ԱՂԳԱՅԻՆ ՈՂԿԱԼԻՍ Ե ՌՕՐ ԵԱՅԹԵՐԹ

ԽՐԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ Պ. ՍԻՆԻԲԻ

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՆ — 704 (9)

ՀԱՐԱԹ 12 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

ՀԱՏԸ 2,5 Վ. Դ.

Բ. Ա. Ժ. Ն. Ե. Գ. Ի. Ն.
ՍՈՒՐԻԱ — Տրկ. 330 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՆՈՒՄ — Տրկ. 100 Ժրանգ

Պէյրուս, Օգոստոս 12 1933

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՁԱԿԵՏԸ

Գրեթէ կէս դար առաջ յանձն
Հայաստանի անկախութեան յարա-
գիտութեան գրողն էր պարզաւոր
սուրբանական բանաստեղծութեան
գէտ:

Այդ քաղաքի՝ Երզնկայի գա-
ղափարներով վարակուած քանի մը
ինտելեկտուալ ուժերու գործն էր,
է՛ւ չէ՛ թիւրքերէն անդամաճառու
քաղաքական նպատակը հետապնդող
այս կամ այն մէծ պետութեան մը
օկուպացիոնական միտքը՝ ինչպէս
որ կարծած ունէին ամենքը: Տեղի
ունեցած երեսօնը ըստ ամենայնի՝ էր
պատմական՝ զի նա չէր ներկայացու-
արմատական վարձանք պատմա-
բան մը, զոր գործը շարունակ
ապրած ունի եղբւր հայ ժողովուրդը
արեւելքի մէջ՝ իրում ահաբեկեցող
ապրելի լուսին տակ: Յեղափոխու-
թեան քաղաքական պատրաստուած
է եղել նախընթաց բազմաթիւ երե-
ւոյթներու հաջորդական մէջ՝ իր մէջ
խառնելով թէ՛ քիչ քիչ գրեւոր պո-
ետներու արդարեւ բազմաթիւ, և
թէ՛ տաւալ շրջանի տեսականօրէն
բանաստեղծական պատմութեանը — հա-
ւանական գրութիւններ՝ որոնց մարմ-
նացումով միայն կարելի տեսնուած
է եղել Հայ ազգի յառաջգիտ հա-
ռակարգելի և արդիւն յարգող ու-
ժերու անարգել զարգացումը:

Տասնիններորդ դարու առաջին
քաղաքական մէջ հայ ժողովուրդը
զարգացումը թիւրքական և Ռուս-
ական կայսրութեան տաճարներու
մէջ, արդէն ազգային զարթոն-
քի նախաշնչանքն ունէր ցուցադ-
րած: Իսկ յիշատակեալ թուականնե-
րուն նա արդէն թեւեւ կախած էր կալ-
ուաւորական վերածնունդի թիւրքա-
յոյ լայն շարժումէն: Այդ ազգա-
բանութիւնը իրենց ընթացք ունէին ա-
ռած և հայ ժողովուրդի վերին խա-
նքը հաղորդութեան մէջ գրած նա-
րայական նորոգումը, քաղաքակրթու-
թեան հետ նոր հարկերէնք բռնա-
լով նոր տեսողութեան առջև: Եւ
թիւրքական լուսաւոր մտքերը, ազգ-
ական գաղափարները և քրտնա-
կան մեծ յեղափոխութեան համա-
մարդկային պատգամները տակաւ
ու առկա վարդապետ էին հայ ին-
տելեկտներու մտքերը:

Հայ ազգային կուսակցական խա-
ղաղ վերածնութեան շարժման պատ-
մանքը ուժը պատմական անցքերու
թափարակում հանդէս ազգային տե-
նական զարթոնքի բարձր փուլի գ-
րք, որ իր ստեղծարարութիւններով
կաւ և նոր փառքերով պատկեց
ինտելեկտը ցերեկ կենսականութեան
անձեռն ազին: Այդպիսով յեղափոխու-
թեան ճանապարհը կտրուեցաւ իր
ազգային պատմութեան իրադար-
ձութիւններով: Եւ, վերջապէս, ա-
հապաղող փոփոխութեան իր-
աւունքը հաղթանակ տար իր
միտք և գործը Հայ Յեղափոխութեան
նշանակաւոր մէջ խառն-
գործի թափանցումը՝ հայ ազգային
կենսական զարթոնքը արդարեւ
թանկ մէջ:

Հայոց պատմութեան մէջ, մինչ
այդ, նման չ'—բանագրուած հա-

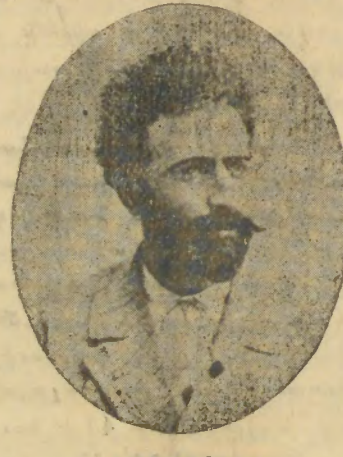
սարակական այդ շարժումը, որին
առաջին մասնակցութիւն ունէին նաեւ,
պատմութեան մէջ առաջին անգամ
ինտելեկտ, հայ աշխատարժան
ները, ինքնին երկուքն մըն էր զոր
անշուշտ արեւմտի մարտի յանգեց,
բանի մը պիտի որ ծնունդ տար:

Եւս եղաւ այն, ինչ պիտի լինէր:
Գոյման և օրէնք և ամենքի կամ-
քը: Եւ այդպէս պիտի լինէր, որով-
հետեւ ուր կ'երկար լինէր կարգը —
առած ունի Գիթնէն:

Հայկական ազգային կուսակ-
ցական վերածնութեան շարժման
խորհրդէն, հաղաւոր կղերական
նազական տարբերութեան պատճա-
րով ընդգրկուած, ծնունդ
առաւ Հայ Յեղափոխութեանը, զոր
տարբերութիւնն օւժով աշխատուող
զանգուածներու ծոցէն լայն աշխարհ
հանց տեսնուող քաղաքական լեզու-
ներ, որոնք և կազմեցին յեղափո-
խութեան ազգային բանակը: Այդ-
պիսով ազգային վերածնութեան
շարժումը իր խաղաղ զարգացումի
էջով լուսինի վիճակից անցնում է ա-
ղաւթի վիճակին, — զոր ընդհա-
տում է բնաշնչումի պարզութիւնը, ի
հարկէ ժամանակակիցութիւնը: Եւ հայ
ժողովուրդը ապրում է փոխանցման
շրջան մը, որ արձանագրուեց պատ-
մութեան աննախնդրելի մէջ ազգա-
յին կենսական արմատներուն մէջ խա-
ղաղային թափանցող անհնազանդ
փոփոխութեան:

Հենց այդ կէտին մէջ էլ սկսում
է դարձակեղ Հայոց պատմութեան
մէջ, զոր ծանր երկուսնեքերով տեսած
է շուրջ երեք տասնեակ տարիներ:
Հայոց պատմութեան մէջ եղած
է և արդէն տեսնուող — ձգտում —
լուսնաւոր, մարտնչութիւն, քաղաք-
ային մէջ, որի զլուստը արա-
յայտելիներն եղած են համբիւրի խա-
տիկները իրարու հակ է տեսնել կե-
րով վարող և կէս իրարու կիս թող-
մանը մաղաղ մտին գոյի մը
զարթոնքը: Բայց, հակառակ դրանց
հաղափարներն նախաձեռնութեան և «գի-
տական» մասնամտքներուն, մեր
ազգային պատմութեան մէջ տիրա-
պետող գիծը հանդիսացաւ և մտքե-
րու վրայ գերիշխեց յեղափոխութեան
զարգացման փոփոխութիւնը, զոր այն
մղաւորներուն համար ազգը ծանր
փոփոխութեան ժամանակ վարդապետ
համարուած, քիչ քիչ ազատութեան
համար ազգային կազմութեանն օ-
րէնքը: Եւս պայական նախադրում
զարգացմանը ազգային շարժումը
Հայ Յեղափոխութեանը սերունդներու
կաթմը լարանքութեամբ, ժողովրդ
զգային ուժերու պիտակներով և ա-
հապաղող զարթոնքը զանաւոր հիւր,
փառանք էր որ քաղաքային գաղ-
կանքի ճանապարհներն էր բացում
մեծագոյն գաղաւթութիւններով, որ
յառաջ է կուսակցական ջանք մա-
հարգելի վրայ գտնուող ժողովուրդ-
ներուն մէջ:

Հայ Յեղափոխական շարժման
լարանքութիւնը, թափը, թափը,
մէկ խաղաղ — քաղաքական անդադ-
մէ միտք հայ, այլ և արեւելեան ու-
րիշ ազգերու պատմութեան մէջ իսկ
եւս է՛ց՝ գրած մէջ էլ կայանում է
Հայ Յեղափոխութեան նշանակա-
լիցը, յեղաշրջող ազին, զոր օւժ-
հարկ ցնցեց արեւելեան կարգ մը ժա-
ղովուրդներու ներքին աշխարհը: Ա-
ւելի ևս պարզօրէն արտայայտուած,
Հայ Յեղափոխութիւնը թիւրքական,
թափարակական, պարզական, քրտն-
(Շար.)

ՀԱՅԱՐՈՒՆԻ

Կան զուգահեռներ մէջ յեղափոխ-
ութեան փոփոխութիւնը յառաջացող՝ գա-
ղափարական պայմանները, ինչպէս
կենսական մէջ օկուպացի վերածն-
ութեան կրակը:

Բայց այդ երեսօնի արդիւնք
յայտ տեսնուած դարձակեղ մը րե-
քաւ հայ ժողովուրդը, զի. ինչպէս
առած ունի Մազաքէն Սարգիսի, —
... Հիւսնայ օշխարհ փոխելու քա-
ղաղ զարթոնքի հետ, որի առաջնու-
թիւնը, սակայն, մեր գլխին պատու-
հաւ դարձաւ...

Հայ թիւրքա-Պարսկական Գրեւոր յե-
ղափոխական կուսակցութեանը կազ-
մէ հաշտուած սկզբնականութեան հա-
մապատասխան զարթոնքութիւն ի-
րական կենսական մէջ միայն տեղի
չունեցաւ, այլ և հաշտուած զարգա-
փոխութեան ճիշդ հակառակ պատկեր
պարզապէս հարկ տեսնուեց զարթ-
նականութեանը տեսականից գործ-
նականի մոտեցում: Եւ այդպէս իսկ
երեսն եկաւ տեղափոխ այն փառք
մը, — տեղափոխ կուսակցական ջան-
քարները: Եւ այդ ամենին է որ հայ
մասնակցութիւնը իր ներքին զա-
րթնալով տեղափոխ իր տես այն հաւաք
խառնարանի, զոր կրտսերական և ցե-
ղային տեսնութեամբ իրարուց ան-
ջատում էր արեւել. ժողովուրդներին,
տեղափոխ զարթնելով իրարուց ան-
ջատութեան և հաւատարմութեան
բարձրագոյն գաղափարներու մը հա-
նար յայտարարել տակ արեւել. ա-
մենքին: Եւ հենց այդպէս է, որ հայ
«ժողովուրդի տեսնութեան» առջև
պարզապէս առկա մեր նախնա-
նիւրի անգղանգիւններն մէջ զարթ-
ուած յեղափոխական արժեքներն,
որոնք գործը գործը ելին ճանապարհ
տեսն իրարուց անջատման զարծեղ-
պիւն մէջ, զոր ամենքի կ'օգտէ ալ
Ֆրեյմսթրուսի ամենայն տեսնու-
թեամբ:

Այդ ազգայինութեան խառնութիւնը
կը կայանար նրանում, որ իրենց
պատմական ժողովուրդներու ազգ-
ազգական մարտնչութեանը օտարա-
րոգ կուսակցութիւնները ոչ միայն
իրարու փոխանցել օկուպացի մէջ
էր տեսած մարտնչի վճարման
հնարաւորութիւնը միտքներու մի-
տան մէջ տեսնելով իրարուց, ապա
և նրանց զարգացման ազգային-
ութեան արդիւնք մէջ տեսնում ժող-
ովուրդներն էլ միջկուսակցական հա-
րաձեռնութեան պայմաններէն մէջ
էր զինքն իրարուց անջատման փոխարէն
զարթոնք մտնել էր փոփոխութեան
ձեւերի արեւելեան իրենց ազգային-
ներուն մէջ:

SUNIK

ԱՐԱՐԱՏ

Լեռնակուսակ իմ բողոքս ինչպէս արեւայ Մասիւր սարին խոսեցի,
Եւ փոխութեան հայեացքներս միայն նրան ուղղեցի:
Յայտ նա էր — Արարատը՝ լեռնային լեռ-թագունին,
Հազարամեայ երազներին ցեամբաւոր դիցունին: —
Որ իր մէջին ունի կապած կանանց գոթի,
Եւ ուսերին ձգած ունի արծաթափայլ ծիրանի:
Վարդ, մանիակ, նուստնաւոր լայն փեշերը զարդարած,
Վեհաւեղ զլուսն հապտոց ջիւղ կապտոյով պսակած:
Նա լսում էր լուսն բողոքս, տառապանքից ծագ առած,
Լուսն հայեացքին խորհումը պարփակուած:
Նա ապրում էր բիր վեհերս, ծով ցաւերից գոյացած,
Բորբոքում էր կրակ կրած նրա ներքին հուր աշխարհ,
Կանաչ-կարմիր ծուխեր հանում մերկայոյց կասարից,
Որոհեցաւ ձայներ հնչում հրաբորբոք անդունդից: —
Արեւելի թագունին, չարաւարտին մեծ վկան,
Ունակապառազ զանգուածների մայր հարազատ և փրկարար

ապաստան:

Նա իր ծոցում բովանդակած ունի բողոք դարերի,
Սերունդների ոգորումներ, յոյզեր վսեմ աստերի:
Նա կրծքի, անդաւորի ճարտարաների հնցում,
Ազատութեան հուրն է վառում,
Կրակ ծայրում իր բացաւոր կասարից,
Դիզարգիւն ձայներ հանում հրաբորբոք խորհրդից՝
Գոռ ամպերով սեղ կասարը օղակուած,
Մերկիների խորհրդից արտացոլ սարը Մասիւր՝ ամպերներով

պսակուած:

Հապտոց անվախ նա բնգում էր վերձագոռ կանցելով: —
Որ չի մարդ Եւ չի մարդ իմ ունեցած կարմիր հուրը ջերմարար,
Որ չի մեղք Եւ չի մեղքի ազատութեան գաղափարը սրբազան:
Նա կանգուն է թուառութեան Եւ բուսութեան աղիւստում,
Նա ապրում է չարաւարտին արեւմտում դաւանում,
Նա ապրում է արեւագոյրի զանգուածների արեւում:
Եւ պիտի գայ ֆաշա-ֆաշը պատմական,
Կարմիր հուրից գոյացած, ներմալ լայնով համակուած,
Արեւն ու հուր սեղալով մարտը տալու վնասկան,
Ազգ ու ազգի գերիվարած ճգոյցների բուսութեան:
Մի պահ լուց Արարատը, Եւ վերսին փոքրիկայոյց ձայներ հնչեց,
Ռազմաւոր կանցելով օղակուած զարնուամբով համակեց —
Եթէ անգամ երեք ծովեր, երեք աշխարհ Եւ տեսնելով,
Եւ ամպեր իմ փոքրիկ խոնարհելով,
Վեհ, սրգապան թաւառութիւնից վար իջնեմ,
Եւ մի փոքրիկ, պարզ ու սեւեռ բլուրակի վերածուեմ,
Եւ կամ համակ ծով իսկ ինքն,
Ամպերի պէս արար աշխարհի տառածուեմ,
Բնաւ երեք չրտաւարի,
Գաղափար կանգուն-կանգուն եմ:
Ըստ Լուսնային փեշ հարազատ, աղիւստում իսկ վիճակում,
Միտք էլ ունիմ հուր կենարար, ոգին անմեղ, շինարար,
Եւ ուժեր անքանաւոր, բովանդակած իմ ծոցում ..

SUNIK

Հէրիո Մոսկուա կ'երթայ

Կը հաստատուի որ Նոսիւնի գաղափար և արմատական-ընկերակ-
րակ-ներու պէտք է ձերք Օսկուա պիտի երթայ, Կ. Պոլսոյ վրայով:

Սպանիա ճանչցաւ Խ. Միութիւնը

Սպանիական կառավարութիւնը օրօշեց պաշտօնապէս ճանչնալ Խ.
Միութիւնը: Հանրապետութեան Խաղաղութեան օրօշարդի ճանաչման հրովար-
տակը: Իսկ արտաքին գործոց նախարար տակտիկ Ենրիկէ Կառուա,
Լիթվիսթի տեսնելով զրկեց յաշտութիւն մը, ուր, ի մէջ այլոց, կ'ըսու-
նար. «Պատիւ ունիմ ծանուցանել ձեզ թէ Սպանիական Հանրապետութեան կառա-
վարութիւնը բաւան ցանկութեամբ փոփոխելով մարտնչել կամաշխարհային
խաղաղութիւնը և վերահաստատել բարեկամական յարաբերութիւններ Սպա-
նիոյ և Խ. Միութեան միջև, իրագրաւել և իրագրել կը ճանչնայ ընկերակ-
րական խորհուրդներու Հանրապետութեան կառավարութիւնը, իր և Խ.
Միութեան միտքով, օգնական և գերիշխան կառավարութիւն»:

ՅՈՎԷՆԱՆԷՍ ՄԱՃԱՌԵԱՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԾԱՆՕԹ

ԴԵՐՋԱԿ ՎԱՃԱՌԱԿՆ

ԲԱՅԱԾ Է ՄԱՍՆՍՃԻԻՆ ՄԸ ՊԵՅՐՈՒԹ-ՍՈՒՔ-ԷԼ-ՆՈՒՐԻ

Վաճառատան մէջ կը գտնէ՛ք Սնգլ. եւ Ֆրանս. կերպասներու նոյն մթերք եղանակի
համապատասխան նորոյթներով մեծաճանաչ եւ փոքրաճանաչ վաճառում
անմրցելի գիներով. Զինուորական այլ եւ այլ պիտոյններ

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՅԻՍՏԱՆԲ ԳՈՂԱՑՈՒՄ ԱՄԵՆԷՆ ԴԺՈՒԱՐԱՃԱՆԵՐՈՒ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁՅԵՔ ՀԱՄՈՂՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հ ո լ ա ն տ ա կ ա ն ի լ զ

Ժ Ա Ն տ'ԱՐՔ

ԷԲՍԹՐԱ ՍԻՐԲԱ

ՀԱՄԱՐ իւրին արժէքով

Զափաւոր գին ընտանիքներու

համար

ԴԻՍԵՑԻՔ

Շէֆիք ՌԱԺԻԻ

Ֆօք փողոց 503 B. P. BEYRHUTH

Վարձու է տուած Բաղադի կեդրոնին մէջ — Պոլսի մօտիկ
Մ Ա Ա Ր Ա Ք

Շէֆիքին կաճաւորուած սենեակներ: Հարցնել

«ԼԻԲԱՆԱՆ»Ի ԽՍՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ս տ ա մ ն ա ր յ ժ

ՃԻՎԵՆ ՄԻՍԻՐԷԱՆ

Թըմ Սուր-Պահսիքա

Հալկ

ՅԱՆՈՐ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՏԱՂՁԻ ՎԱՃԱՌԱԿՆ

Արժանոքին փողոց

Գէյրուք

ՏՕՔԹ. Յ. ՅՈՎԱՆԱՓԵԱՆ

Ս տ ա մ ն ա ր յ ժ

Պաքա-Ճօհա փողոց,

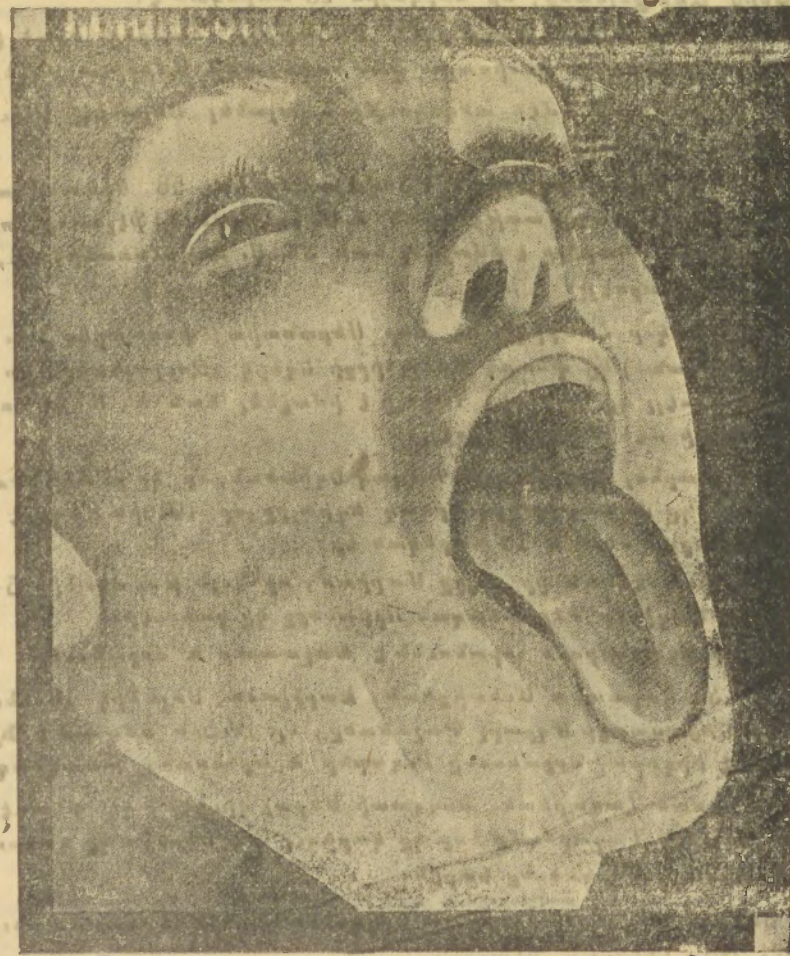
Գէյրուք

ԼԵՋՈՒՆԻԴ ԹԱՆՁՐԱՍԱԾ Է ?

Այսիկայ անպատճառ գէշ Վարսողութեան մը նշան է
ԱՆՍԻԶՄԱՆ ԴԻՍԵՑԻՔ

Մանիէգիա Ս. Բելլեգրինոյ

MAGNESIA S. PELLEGRINO

Զգուշացէ՛ք խաղախումբներէն

Զեր տպագրական գործերուն համար դիմեցէ՛ք Տպարան ԼԻԲԱՆԱՆ

Որ բաց է ամեն ժամանակ նոյնիսկ գիշերները եւ Նիրակի օրերը